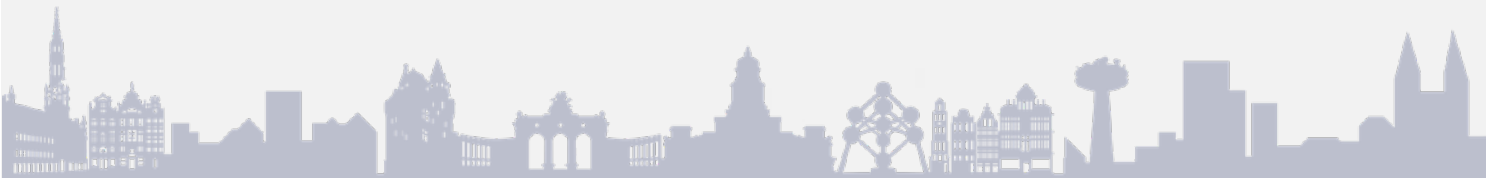

IPSS
OISZ **BELGIAN**
SOCIAL
SECURITY

Key Facts

Farde de Presse, fin novembre -début décembre, pour l'annonce du Forum mondial de l'A.I.S.S., qui se tiendra en 2019 à Bruxelles sous l'égide du Collège des Institutions publiques de Sécurité sociale belges.

Op 28 december 1944, de dag dat Duitsland het Ardennenoffensief inzette, werd in Brussel de “Besluitwet betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders” ondertekend die de basis legde voor onze naoorlogse sociale zekerheid. Deze Besluitwet was gebaseerd op het “Ontwerp van overeenkomst tot sociale solidariteit” dat tijdens de oorlogsjaren¹ door een clandestien, en oorspronkelijk noodgedwongen informeel², comité van kaders van de voornaamste werkgevers- en werknemersorganisaties werd onderhandeld. Dit werkgevers-arbeiderscomité, besprak tijdens wettelijke vergaderingen de rationalisatie en verbetering van de industriële relaties en het sociaal beleid in het naoorlogse België. Ze werden gedreven door de ervaring van de vooroorlogse crisisjaren, alsook door de vrees voor een naoorlogse sociale chaos. Het comité bestond echter uit mensen die ook al voor de oorlog een sterk geloof in de kracht van het sociaal overleg en de noodzaak van een versterking van het sociaal beleid betoonden.

De onderhandelingen werden onmiskenbaar door deze gedrevenheid onverwacht een succes. Hun voorstellen waren ook pragmatischer dan de meer radicale voorstellen van andere denktanks die tijdens de oorlog, o.m. in Londen³, rond dit thema actief waren. Op de eerste Nationale Arbeidsconferentie van de naoorlogse periode werd het “Ontwerp van overeenkomst van sociale solidariteit” besproken en geformaliseerd. Pas tijdens de conferentie zelf werden de aanwezigen van het bestaan van het Ontwerp op de hoogte gebracht. Even later werd het Ontwerp bekrachtigd door de Regering van Nationale Eenheid en de geaccrediteerde vertegenwoordigers van werkgevers en werknemers. Vervolgens werd het geheel in regelgeving omgezet.

Op 28 december de “Besluitwet betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders” en een “Rapport aan de Regent” getekend door de nieuwe Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, Achille Van Acker. Die gaf in een toespraak naar aanleiding van de 25ste verjaardag van de sociale zekerheid de sfeer van die dagen weer: *«Ik herinner me nog heel goed dat de leden van mijn kabinet; de administratie en mezelf, een deel van de nacht hadden doorgebracht in onze mantels om ons tegen de koude te beschermen, om ervoor te zorgen dat de Besluitwet nog voor januari 1945 kon worden gepubliceerd»* (1970:351).

De onderhandelaars van de Ontwerpovereenkomst zelf kwalificeerden hun realisatie als een “authentiek Belgisch” model (Fuss, 1958). Ze distantieerden zich nadrukkelijk van het Britse “Beveridge model”⁴ (1941), met zijn klemtoon op een publiek georganiseerde sociale zekerheid met als voornaamste doelstelling de preventie van armoede. Hun model was geworteld in de vooroorlogse Belgische traditie, gekenmerkt door een zeer belangrijke rol van de sociale organisaties, zoals vakbonden en mutualiteiten, in de totstandkoming van het sociaal beleid.

1 De eerste vergadering vond plaats op 17 oktober 1941.

2 De deelnemers aan de besprekingen waren, onder meer vanwege de bezetting, niet formeel gemandateerd door hun organisaties. Dat was dan ook de reden waarom men aanvankelijk na afloop sprak van een “ontwerp van overeenkomst”.

3 Zie bijvoorbeeld het rapport van het “Commission Belge pour l’Etude des Problèmes de l’Après Guerre” (CEPAG).

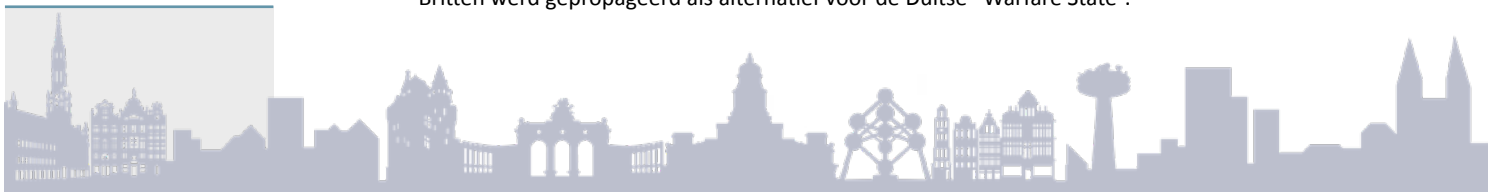
4 Sir William Beveridge was een Engelse sociaal-liberale economist, die als voorzitter van de gelijknamige Commissie tijdens de oorlogsjaren een rationalisatie van het sociaal beleid in het naoorlogse Groot-Brittannië moest voorbereiden. Hij legde daarmee de basis voor de “Welfare State” die tijdens de oorlogsjaren door de Britten werd gepropageerd als alternatief voor de Duitse “Warfare State”.

WORLD SOCIAL
SECURITY FORUM

BRUSSELS 2019

PROTECTING PEOPLE
IN A CHANGING WORLD

De kern van het model was echter door en door “Bismarckiaans”. Dit geldt in het bijzonder voor het ontwerp van het naoorlogse socialezekerheidssysteem. Het systeem werd volledig opgebouwd rond de financiering uit verplichte sociale bijdragen op het loon te betalen door werkgevers en werknemers. De financiering uit bijdragen was het allesbepalende principe. Het recht op socialezekerheidsuitkeringen was verbonden aan deze bijdrageplicht en de hoogte van de uitkeringen werd verbonden aan de hoogte van het inkomen uit arbeid en de sociaalprofessionele status van de betrokkene. Verder streefde men ernaar alle sociale verzekeringsvoorzieningen die in ons land tijdens het interbellum tot stand waren gekomen, zonder uitzondering verplicht te maken voor alle werknemers. Het was ook al de bedoeling van de onderhandelaars om in een latere fase tot een regeling voor de zelfstandigen te komen.

Institutioneel werd de sociale zekerheid georganiseerd rond het nationaal repartitiefonds, de huidige Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, die alle sociale bijdragen zou innen en verdelen over de verschillende sectoren. Dit was een belangrijke rationalisatie, want het financiële beheer van de onderscheiden sociale zekerheidsvoorzieningen was tijdens het interbellum immers een belangrijke bron van moeilijkheden. Dit nationaal repartitiefonds zou “paritair” worden beheerd door vertegenwoordigers van erkende werkgevers- en werknemersorganisaties. Ook deze sectoren zouden worden beheerd door paritair beheerde administratieve instellingen van de sociale zekerheid.

De architectuur van het Belgische systeem van sociale zekerheid werd in de naoorlogse periode verder vervolledigd. Daarin was een tendens naar de universalisering van de sociale zekerheidsrechten te herkennen. Zo werd op 1 januari 1968 een volwaardig sociaal statuut van de zelfstandigen ingericht. Vanaf de jaren zeventig bestond de Belgische sociale zekerheid dus uit verplichte socialezekerheidsregelingen voor werknemers en zelfstandigen, die bijna de ganse bevolking verzekerden tegen inkomensverlies door de belangrijkste levensrisico's en gezondheidszorgen.

Opmerkelijk is ook de introductie van een vangnet voor die categorieën van de bevolking die door de mazen van het sociaalzekerheidssysteem vallen. In 1974 werd een algemeen bestaansminimum ingericht dat voorzag in een algemeen middelgetoetst inkomensvangnet, de voorloper van het huidige Leefloon. Ook in het sociaalzekerheidssysteem zelf werd de minimumbescherming versterkt. Zo werden minimumuitkeringen voorzien, weliswaar voor diegenen die voldeden aan een minimale bijdrageplicht om een recht op uitkering te openen. Bovendien werden allerlei periodes van inactiviteit gelijkgesteld met periodes waarin men aan een bijdrageplicht onderhevig was, de zgn. “gelijkgestelde perioden”, zodat het recht op uitkering versoepeld werd. Hierdoor is de Belgische sociale zekerheid in internationale context een uniek hybride systeem geworden dat het Bismarckiaanse principe van inkomensgerelateerde verzekeringen met het Beveridgiaanse principe van armoedepreventie tracht te verzoenen.

WORLD SOCIAL
SECURITY FORUM

BRUSSELS 2019

PROTECTING PEOPLE
IN A CHANGING WORLD

28 december 1944

Ook later werden belangrijke vernieuwingen aangebracht aan de architectuur van onze sociale zekerheid. Zo werden in de jaren negentig van de vorige eeuw belangrijke vernieuwingen geïntroduceerd inzake het beheer van de sociale zekerheid. Denk maar aan de oprichting van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (1990), de Globaal Financieel Beheer (1995), en de autonomie en responsabilisering van de Openbare Instellingen van de Sociale Zekerheid aan de hand van de introductie van bestuursovereenkomsten (1997). Aan het begin van deze eeuw volgde een toenemende klemtoon op activering, re-integratie en preventie. Door de introductie van de zorgverzekering en de recente defederalisering van de kinderbijslag werd een sociaal federalisme geïntroduceerd. En in 2017 werd de financiering van de sociale zekerheid grondig hertekend.

Onze sociale zekerheid is dan ook na 75 jaar een monument geworden. Het is echter een levend monument dat nog elke dag de sociale bescherming van onze bevolking garandeert wanneer zij met sociale risico's worden geconfronteerd. Elke generatie draagt dan ook zorg voor dit levende monument, en past haar waar nodig aan aan de uitdagingen en noden van haar tijd. Het is dan ook onze overtuiging dat we, mits we de houdbaarheid en de doelmatigheid van de sociale zekerheid blijven verzoenen, we over 25 jaar de honderdste verjaardag van onze sociale zekerheid zullen mogen vieren.

WORLD SOCIAL
SECURITY FORUM

BRUSSELS 2019

PROTECTING PEOPLE
IN A CHANGING WORLD

Enkele belangrijke mijlpalen in de ontwikkeling van de sociale zekerheid

17 oktober 1941	Begin van de clandestiene en informele onderhandelingen van het “werkgevers-arbeiderscomité” die tot een “Ontwerp van overeenkomst van sociale solidariteit” zullen leiden.
28 december 1944	“Besluitwet betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders” en een Rapport aan de Regent worden getekend door de nieuwe Minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, Achille Van Acker.
1949	Henri Fuss en Walter Leeën worden bij Regentsbesluit aangesteld als Rijkscommissaris voor de maatschappelijke zekerheid. Ze krijgen de opdracht structurele hervormingen voor te stellen met het oog op de inrichting van een “definitief” sociale zekerheidsstelsel voor de werknemers, en het probleem van de inrichting van een sociaal zekerheidsstelsel voor zelfstandigen te bestuderen. Dit resulteert in het rapport over de hervorming van de sociale zekerheid dat in januari 1951 verschijnt.
30 juni 1956	Introductie van een verplicht ouderdomspensioen voor zelfstandigen.
1963 - 1965	Ziekteverzekering gesplitst in de gezondheidszorg en arbeidsongeschiktheid. Gezondheidsverzekering verplicht gemaakt voor zelfstandigen en ambtenaren.
1 januari 1968	Het sociaal statuut van de zelfstandigen treedt in werking.
1969-1974	Introductie van een sociaal vangnet bestaande uit universele middelen-getoetste inkomenswaarborgen voor ouderen, kinderen, personen met een handicap, ...
7 augustus 1974	Wet tot instelling van het recht op een bestaansminimum.
29 juni 1981	Wet houdende de algemene beginselen van de sociale zekerheid voor werknemers, incl. zgn. ‘Sociale Maribel’.
15 januari 1990	Wet houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de sociale zekerheid.
1 januari 1995	Introductie van het Globaal Financieel Beheer van de sociale zekerheid.
11 april 1995	Wet tot invoering van het «handvest» van de sociaal verzekerde.
3 april 1997	Koninklijk besluit houdende maatregelen met het oog op de responsabilisering van de openbare instellingen van sociale zekerheid.
1 oktober 2001	Introductie van de Vlaamse Zorgverzekering.
18 april 2017	Wet houdende hervorming van de financiering van de sociale zekerheid.
1 januari 2019	De Gemeenschappen worden bevoegd voor de kinderbijslag.

WORLD SOCIAL
SECURITY FORUM

BRUSSELS 2019

PROTECTING PEOPLE
IN A CHANGING WORLD

